

БӨЛІМ: ПСИХОЛОГИЯ

Мектепке дейінгі ұйымдарда экологиялық жобаларды ұйымдастыру және жүзеге асыру жолдары.

ЖАРИЯЛАНДЫ
13.01.2026СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/186569/>**Өмірғалиева Гүлімай Әлібекқызы**

Психолог

Ақтөбе облысы, Ойыл ауданы

«Айгөлек бөбекжай — бақшасы» МКҚК

Кіріспе

Мектепке дейінгі ұйымдарда баланың қоршаған ортаға деген алғашқы көзқарасы қалыптасады. Дәл осы жаста бала табиғатты тек көріп қана қоймай, оған эмоционалдық тұрғыдан жақын болады: гүлге қызығады, жануарға жанашырлық танытады, су мен күннің әсерін сезінеді. Сондықтан балабақша – экологиялық мәдениеттің негізі қаланатын ең маңызды кезең болып табылады.

Баланың табиғатқа деген қарым-қатынасы оның күнделікті тәжірибесі арқылы қалыптасады. Егер бала өсімдікті суарса, құсты қоректендірсе, ауладағы тазалықты сақтауға қатысса, ол табиғатқа жауапкершілікпен қарауды үйренеді. Ал бұл әрекеттер жүйелі түрде ұйымдастырылмаса, экологиялық тәрбие тек сөз жүзінде қалып қояды.

Сондықтан балабақшадағы экологиялық тәрбие баланың нақты іс-әрекетіне, бақылауына және тәжірибесіне сүйенуі тиіс. Осы міндетті жүзеге асыруда экологиялық жобалар технологиясы ерекше орын алады. Ол баланы табиғатқа қамқорлық жасауға бағытталған белсенді әрекетке тартып, экологиялық түсініктерді өмірлік дағдыға айналдыруға мүмкіндік береді.

Негізгі бөлім

Экологиялық жобалар – балалардың табиғатқа қатысты білімін, көзқарасын және практикалық дағдыларын кешенді түрде қалыптастыратын педагогикалық құрал. Бұл әдіс балаға табиғатты тек бақылап қана қоймай, оны қорғауға бағытталған нақты

әрекеттерге қатысуға мүмкіндік береді. Жобалық іс-әрекет барысында бала табиғаттың адам өміріндегі рөлін түсініп, өзінің іс-әрекеті қоршаған ортаға әсер ететінін сезінеді.

Жоба технологиясының басты ерекшелігі – оның әрекетке бағытталуы. Балалар табиғатқа қатысты мәселені өздері байқап, оны шешудің жолдарын іздейді. Мысалы, ауладағы қоқыстың көбеюі, гүлдердің солуды немесе су шығыны сияқты мәселелер жобаның тақырыбына айналуы мүмкін. Мұндай жағдайларда балалар бақылау жүргізіп, себеп-салдарлық байланыстарды анықтауға үйренеді.

Экологиялық жобаларды ұйымдастыру кезінде баланың жас ерекшелігін ескеру маңызды. Мектепке дейінгі жаста күрделі ғылыми терминдер емес, нақты бейне, әрекет және эмоциялық тәжірибе маңызды рөл атқарады. Сондықтан жобалық жұмыс ойын, бақылау, тәжірибе, еңбек және шығармашылық әрекеттермен ұштасып жүзеге асады.

Экологиялық жобаларды жүзеге асыруда дамытушы ортаның рөлі ерекше. Балабақшада табиғат бұрышы, тірі өсімдіктер, шағын бақша, аквариум, құстарға арналған жем салғыштар сияқты нысандар болған жағдайда балалар табиғатпен тікелей қарым-қатынаста болады. Бұл орта жобалық іс-әрекеттің табиғи жалғасына айналады және экологиялық тәрбиенің тиімділігін арттырады.

Жобалар барысында балалар өсімдіктерді күтіп-баптауға, жануарларға қамқорлық жасауға, су мен энергияны үнемдеуге үйренеді. Мұндай тәжірибе экологиялық білімді мінез-құлыққа айналдырады. Бала табиғатты қорғау абстрактілі ұғым емес, өзінің күнделікті әрекеті екенін түсінеді.

Тәрбиешінің рөлі экологиялық жобалардың табысты жүзеге асуында шешуші болып табылады. Педагог балалардың қызығушылығын қолдап, олардың әрекетін бағыттап, қорытынды жасауға көмектеседі. Ол балалардың жетістіктерін атап өтіп, табиғатқа деген жағымды қарым-қатынасын нығайтады.

Экологиялық жобалар балалардың тек танымдық емес, әлеуметтік және эмоциялық дамуына да ықпал етеді. Бірлесіп жұмыс істеу, ортақ мақсатқа жету, нәтижені бағалау баланың жауапкершілігін, ынтымақтастығын және өзіне деген сенімін қалыптастырады. Сонымен қатар табиғатқа қамқорлық жасау жанашырлық пен эмпатия сезімін дамытады.

Экологиялық жобалардың тағы бір маңызды қыры – олардың ата-аналармен өзара байланысты нығайтуы. Отбасылық экологиялық тапсырмалар, бірлескен сенбіліктер, табиғатқа серуендер балада экологиялық мәдениеттің тұрақты қалыптасуына ықпал етеді. Бұл балабақша мен отбасының тәрбие ықпалының бірізділігін қамтамасыз етеді.

Осылайша экологиялық жобалар мектепке дейінгі ұйымдағы оқу-тәрбие үдерісін өмірмен байланыстырып, баланың табиғатқа қатысты саналы көзқарасын қалыптастырады.

Қорытынды

Мектепке дейінгі ұйымдарда экологиялық жобаларды ұйымдастыру және жүзеге асыру – баланың экологиялық мәдениетін қалыптастырудың тиімді әрі нәтижелі жолы. Жобалық әдіс баланы табиғатпен белсенді қарым-қатынасқа түсіріп, оны қорғауға бағытталған саналы әрекеттерге тәрбиелейді.

Экологиялық жобалар арқылы бала табиғатты тануды ғана емес, оны аялауды, қорғауды және бағалауды үйренеді. Сондықтан балабақша тәжірибесінде жобалық әдісті жүйелі қолдану – болашақта экологиялық жауапкершілігі жоғары, табиғатқа жанашыр ұрпақ тәрбиелеудің берік негізі болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Ұзақбаева С.А. Мектепке дейінгі тәрбие негіздері. – Алматы, 2018.
2. Жұмабекова Ф.Н. Балабақшадағы экологиялық тәрбие. – Алматы, 2020.
3. Баймұханбетова Г.К. Мектепке дейінгі ұйымдардағы инновациялық технологиялар. – Шымкент, 2021.
4. Әбдіжапарова Л. Экологиялық мәдениет қалыптастырудың педагогикалық негіздері. – Нұр-Сұлтан, 2021.
5. «Балабақша» журналы. – Экологиялық тәрбие тәжірибелері.
6. «Мектепке дейінгі білім беру» журналы. – Экологиялық жобалар.
7. «Отбасы және балабақша» журналы. – Баланың табиғатқа қатынасы.
8. «Педагогика және мектепке дейінгі тәрбие» журналы.